

Als het water komt

Nee, het is geen toeval dat Daisy Johnson vorig jaar op de shortlist van de Man Booker Prize stond. In haar debuutbundel 'Veenland' zet ze een heel eigenzinnige wereld neer. **KATHY MATHYS**

Tot in de zeventiende eeuw stonden de Fens, het gebied in de buurt van Cambridge, onder water.

De mens greep in, creëerde meer landbouwgrond dankzij een systeem van dijken en pompen. Maar in Johnsons *Veenland* is het land nog steeds grillig en onvoorspelbaar. Mannen ruiken naar het moeras, vrouwelijke vampieren storten zich op de lokale toghangers en een tienermeisje verandert in een paling. Haar zus laat haar vrij in het water: 'Ze rolde niet omhoog met haar witte buik om afscheid te nemen en maakte ook geen laatste golf.'

Realistische verhalen zijn nooit Johnsons ding geweest: 'Toen ik jonger was, las ik voornamelijk horror en fantasy. Nog steeds zijn dat geliefde genres. Het meest ben ik beïnvloed door schrijvers als Karen Russell, die iets doen wat tussen realisme en magisch realisme in zit. Die grijze zone zoek ik op.'

Haters van fantasy en magische wezens, lees nog even verder. Johnson schrijft over een Engeland dat herkenbaar is, ook wanneer het gaat over wraakzuchtige huizen en mannen die veranderen in vossen. De keukens zijn gevuld met de geur van spek en eieren, de personages zakken af naar de Fox & Hound.

'Korte verhalen lenen zich perfect voor die combinatie van het banale met het vreemde,' vindt Johnson. 'Ik wil verhalen schrijven waarin mensen gewone dingen doen, zoals naar het toilet gaan.'

Pubermeisje

Johnson is in Gent voor het verhalenfestival Kort. Ze doet haar uiterste best tijdens het interview; soms doet ze denken aan een student die een mondeling examen aflegt. Achteraf geeft ze toe dat enkele vragen 'best lastig' waren. 28 is ze pas. In 2018 stond ze, als jongste genomineerde ooit, op de shortlist

van de Man Booker Prize voor haar roman *Everything Under*, een moderne versie van *Oedipus*.

Ze was niet van plan om te schrijven over de streek waar ze is opgegroeid. Ze trok weg uit de Fens en ging creatief schrijven studeren in Oxford, waar ze nog steeds woont.

'Het eerste verhaal dat ik schreef, bleek te gaan over een pubermeisje in de Fens. Zo ontstond het idee om dit landschap grondig te verkennen. Ik woonde er inmiddels niet meer en door die afstand kwamen de ideeën.'

Johnson vond de streek saai toen ze er haar tienerjaren sleet. Het is een afgezonderd stuk Engeland zonder openbaar vervoer. 'We woonden in dorpen met alleen een klontje huizen. Nu zou ik het geweldig vinden, toen voelde ik me gevangen. Voor ik mijn rijbewijs had, kon ik nergens heen. Ik was onhandig als kind en puber, isoleerde me van de rest. Het was niet makkelijk om erbij te horen doordat we constant verhuisden. Ken je dat soort cafés waar iedereen je aanstaart wanneer je binnenkomt? Die onvriendelijkheid van het platteland heb ik in de bundel gestopt. Mensen idealiseren het groene Engeland.'

In 'Veenland' is het landschap niet zozeer saai, wel bedreigend. Hoe komt dat?

'Ik wilde de verhalen een pre-apocalyptische toets geven. Ooit stond het land onder water. Ik vroeg me af hoe het zou zijn als het water terugkeert. Het land is een personage op zich, ik geef het menselijke eigenschappen mee. Veel research heb ik niet gedaan. Ik schreef vanuit mijn herinnering en verbeelding. Tegenwoordig ga ik af en toe terug met mijn zus, een kunstenares die gehecht is aan de plek. Het is vreemd om er rond te rijden. De Fens hebben voor mij haast mythische proporties gekregen.'

'Toen ik bezig was met de bundel had ik geen belangstelling voor de lokale vertellingen. In mijn kinderjaren las ik Griekse mythen, verhalen over mensen die veranderen in dieren,

goden die straffen en strelen. Zij hebben mijn debuut beïnvloed. Grappig genoeg begin ik nu pas de mythen en het bijgeloof in de Fens te ontdekken. De vormen van bijgeloof die in de bundel staan, zijn gewoon verzonnen. Ik wilde het landschap gebruiken en er iets eigens van maken. Letterlijke weergave heeft me nooit geïnteresseerd.'

Alle verhalen in 'Veenland' gaan over jonge vrouwen. Welk statement wilde u maken?

'Ik had niet echt de intentie om een statement te maken. Toen ik de verhalen schreef, geloofde ik niet dat ze gepubliceerd zouden worden. Mijn bundel is wel een reactie op wat ik lees. Vrouwen zijn al te vaak echtgenoten, zussen of tantes van de mannelijke held. Ik wilde niet zomaar schrijven over vrouwen, wel over vrouwen die gemeen zijn, woedend, hebzuchtig. Ik wilde het hebben over vrouwen die zich ongemakkelijk voelen in hun moederrol of rol als echtgenote, over vrouwen die de man zien als lustobject. Sarah Hall heeft ooit gezegd dat ze altijd de vraag krijgt waarom ze over vrouwen schrijft. Dan antwoordt ze dat ze pas zal ophouden wanneer ze die vraag niet meer gesteld krijgt. Ik herken me in die observatie.'

'De mannen in *Veenland* houden zich op aan de zijlijn. In de toekomst wil ik ze minder marginaal maken, zonder dat ik mijn vrouwelijke personages een kleinere rol geef. Hoe dat moet, weet ik nog niet.'

Aggressieve taal

In 'Bloedritus' komen vrouwelijke vampiers naar de Fens. Ze beginnen anders te praten, meer zoals hun mannelijke slachtoffers. In 'Taal' keert de echtgenoot van Nora terug uit de doden. De klank van zijn woorden bezorgt Nora fysieke pijn: 'Ze voelde de scherpe druk van letters tegen haar maag, de stekende K's, T's en L's tegen haar ingewanden.' En dan is er Johnsons roman *Everything Under* over Gretel, een lexicograaf die updates maakt van woordenboeken. Wat is dat toch met John-

son en haar fascinatie voor woorden?

'Ik heb me altijd zowel goed als slecht gevoeld in de buurt van taal. Als lezer en schrijver hou ik uiteraard van woorden. Maar ik ben dyslectisch en mijn spelling is belabberd. Ik heb geprobeerd om taal onder controle te krijgen. Een vergeefse onderneming.'

'Toen ik *Veenland* aan het schrijven was, las ik over taal en kolonialisme. Het idee dat een taal kan uitsterven of marginaliseren wanneer er een vreemde indringer komt, wilde ik in een verhaal als 'Bloedritus' verkennen. Als taal een agressieve en patriarchale kant heeft, moeten we dan een nieuw soort taal ontwikkelen?'

'Ik ben ervan overtuigd dat de talen die we spreken of horen ons veranderen. Dat begint in de kindertijd. In dat opzicht hebben taal en landschap met elkaar te maken. Als kind zuig je zowel de taal die je omringt als de plek waar je opgroeit helemaal op.'

'Everything Under' speelt zich af bij het kanaal van Oxford, een waterig landschap zoals de Fens. Wat hebt u met water?

'Water is vloeibaar en ongrijpbaar, en dat is belangrijk in een roman over genderfluiditeit. Verder kan water toedekken en onthullen. Het kanaal van Oxford is modderig, er liggen omgevallen bomen in, dode schapen, het heeft een heel specifiek karakter. Voor mijn verhaal was het belangrijk dat je de bodem niet kan zien. Gretel, die opgroeit op een boot samen met haar moeder, is bang van wat er schuilgaat onder het oppervlak. Ze gelooft dat er monsters in het water zitten.'

'Het landschap van de Fens is heel anders. Toch zijn er gelijkenissen tussen mijn eerste en tweede boek. Ik hou van het idee dat al mijn werk zich afspeelt binnen eenzelfde univer-

'Water is vloeibaar en ongrijpbaar, en dat is belangrijk in een roman over genderfluiditeit. Verder kan water toedekken en onthullen'

'Ik wil verhalen schrijven waarin mensen gewone dingen doen, zoals naar het toilet gaan'